

הגאולה הנפלאה והישועה החזקה בעולם - מקורה בהתחזקות במדות האמונה והבטחון!!!

אילו היה משה רבינו מספר זאת לישראל אחר היותו בבית פרעה, היה זה תנחומים נפלאים לכל ישראל, ומדוע פנה מתחילה אל בני ישראל ורק אח"כ הלך לפרעה.

אלא שישראל לא היו ראויים לגאולה בלא זכות האמונה, ואם משה היה מדבר עם פרעה בתחילה לא בהכרח שיתרחש לו ניסא וינצל מפרעה הרשע, לכך הוצרך בראש ובראשונה לילך ולומר את בשורת הגאולה לבני ישראל, ואחרי שנתאזרו בני ישראל באמונה ובטחון בהש"ת, כמו שנאמר וַיֵּאֱמֶן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פָקַד ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת עֲנָנִים וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ (שמות ד, לא), אחרי כן היו יכולים לבוא אל פרעה.

ולכך התורה מדייקת ומוסיפה תיבה אחת, 'וְאָחַר' באו אל פרעה, שבלי אמונת בני ישראל בבשורת הגאולה לא היו יכולים לבוא אל פרעה בשלום, ובפרט להעז ולומר לו שישלח את בני ישראל. יסוד זה הינו עמוק ונחוץ בעבודת הש"ת, כי כל הנהגת הש"ת עם יהודי בנויה על יסוד גדול זה.

« **מה גרם שדור יציאת מצרים לא יכנסו לארץ ישראל!?!** »

אלא שא"כ עדיין צ"ב, שלכאורה מדברי הספורנו שהעתקנו בהתחלה מוכח, שכלל ישראל הגיעו למדרגת אמונה רק לבלי שמורים, ולא לפני זה. ולכאורה מהפסוק וַיֵּאֱמֶן הָעָם מְבוֹאָר, דכלל ישראל הגיעו למדרגת האמונה כבר לפני התרחשות עשר המכות, כי רק מפני זה זכו שמשה ואהרן נכנסו לפרעה והצליחו להראות את כל הנסים, וכמו שנתבאר למעלה.

והנה, על הפסוק וְהַבִּאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת יְדֵי לְתַת אֲתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב, וְנִתְּתִי אֲתָהּ לְכֶם מוֹרְשָׁה אֲנִי ה'. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה כֵּן אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מְקַצֵּר רוּחַ וּמַעֲבֹדָה קָשָׁה (שמות ו, טו), פ"י **הספורנו** בזה"ל: "וְהַבִּאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ - כאשר תבוננו בכל זה תהיו ראויים שאביאכם אל הארץ ותננה לכם. וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה - להתבונן בכל זה, בענין שיבטחו בישועת האל יתברך, ויחשבה לצדקה, כענין באברהם, לכן לא נתקיים בהם וְנִתְּתִי אֲתָהּ לְכֶם, אבל נתנה לבניהם. מְקַצֵּר רוּחַ - כי לא נאמנה את אל רוחם (עפ"י תהלים עח, ח), ולא נתנו לב להתבונן, וּמַעֲבֹדָה קָשָׁה - כי לולא העבודה הקשה היו נותנים לב לדברי משה, והיו מבינים מטענותיו שראוי לבטוח", עכ"ל.

ואמר ע"ז המשגיח **רבי ירוחם זצ"ל** ממ"ד, (דעת חכמה ומוסר ח"ג מאמר א), וז"ל: "ולהשתומם מאד, כי הוא עצמו אומר כי זאת אשר לא התבוננו, לא היה זאת כי אם מעבודה קשה, ולא ח"ו מחוסר בטחון, ובכל זאת ראה מה הגיע להם מזאת, כי לא זכו ליכנס לארץ ישראל."

"כי מדרכי הש"ת הוא, כי לא יתכן לאדם לזכות בשום דבר כי אם אחרי הבטחון מקודם במבטיח, זהו מדתו של הקב"ה בדוקא, ונמצא, אחרי כי חסר להם מעט בבטחון למבטיח, לא היו יכולין לזכות בהבטחה, ובאמת יסוד גדול הוא לכל דבר ודבר, מתחילה להבטיחו ושיאמן בזה, ודוקא אח"כ יתקיים הדבר, וזהו ענין גאולת מצרים, עכ"ל.

והרי מבורר מזה דלא רק ע"י האמונה בלבד זכו ליגאל ממצרים, אלא גם בצירוף מדרגת הבטחון בה' זכו להיגאל מגלותם.

« **הקב"ה היה עומד ומצפה שכלל ישראל יהיו ראויים להיגאל!!!** »

כתוב בפרשה ליל שמרים הוא לה' הַהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הוּא הַלִּילָה הַזֶּה לַה' שְׁמֵרִים לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדַרְתָּם (שמות יב, מב). **הספורנו** מפרשו בזה"ל: "וכמו שהיה משמר ומצפה לגאולת ישראל כל ימי גלותם, כן הוא משמר ומצפה לגאולת ישראל העתידה, ולכן אמרו יְחֻכָּה ה' (ישעיהו ל, יח) (ישעיהו ל"ח).

מדברי הספורנו מתבאר לכאור', שהש"ת לא מצא את בני ישראל מוכנים וראויים לגאולה כל ימי שהותם במצרים, והיה עומד ומצפה עד אותה הלילה שכלל ישראל יהיו ראויים להיגאל.

ויש להתבונן, מה היתה אכן הזכות הגדולה שמצאם הקב"ה בשלהי ימי הגלות, שבגללה נעשו ראויים להיגאל מהגלות המר.

« **הזכות של כלל ישראל להיגאל היא האמונה!!!** »

והנה מצינו בחז"ל (ילקוט פר' בשלח רמז ר"מ) שכ' בזה"ל: "שלא נגאלו אבותינו ממצרים אלא בזכות אמונה שהאמינו, שנאמר וַיֵּאֱמֶן הָעָם (שמות ד, לא), וכן הוא אומר אֲמוֹנִים נָצַר ה' (תהלים לא, כד)", עכ"ל. ומבואר, דלולא זה שהאמינו כלל ישראל שיגאלם הקב"ה ממצרים, לא היו זוכים לצאת ולהשתחרר משיעבודם.

והספורנו מבאר ע"ז הפסוקים שלאחר מכן, שמוזכרים שם ד' לשונות של גאולה, והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי, והתורה הק' מסיימת בלשון וַיִּדְעָתֶם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם (שמות ו, ז), ופירש **הספורנו** בזה"ל: "וַיִּדְעָתֶם - הכירו והתבוננו שכל זה יתאמת וכו', כי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא - כי בהיותי אליכם, משגיח עליכם בפרט, ואני המוציא ומשתדל עתה להוציאכם, אין ספק שאעשה כל מה שאמרת. וְהַבִּאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ - כאשר תבוננו בכל זה תהיו ראויים שאביאכם אל הארץ ותננה לכם", עכ"ל.

הרי מבואר דהזכות להיות נגאל הוא בקיום ה'וידעתם', דע"י שיכירו ויתבוננו באמונה שלימה שיגאלו ממצרים יזכו לצאת לינצל ולהיגאל מתחת יד מצרים, וליכנס תחת כנפי השכינה ולהיות לו לעם סגולה, והיינו כמו שהתבאר, דרק לאחר הקדמה זו שהאמינו בה' שיגאלם, זכו להיגאל ממצרים.

« **מדוע הלכו משה ואהרן מקודם לכלל ישראל ורק אח"כ לפרעה!!!** »

והנה הסבא מקעלם זצ"ל (בספר חכמה ומוסר א' במאמר סדר גאולת מצרים, מאמר ג') מדייק, שמסדר הכתובים מוכח, שתחילה אספו משה ואהרן את בני ישראל, ועל כך נאמר וַיֵּאֱמֶן הָעָם, וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פָקַד ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת עֲנָנִים (שמות ד, לא), ורק לאחר מכן כתוב וְאָחַר בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל פְּרַעֲהַ כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַח אֶת עַמִּי (שמות ה, א).

ולכאורה, מוטב היה שילכו תחילה לפרעה ויבקשו לשלח את ישראל, ואחרי כן ילכו לבני ישראל לספר להם את הבשורה הטובה, שהיו אצל פרעה העריץ והרשע לצוותו לשלחם, ונכנסו להיכלו ללא רשות, ואף גוף הבקשה שישחרר את ישראל היתה מרידה במלכות, ולמרות זאת לא היה בכוחו של פרעה המלך האדיר למנעם או לאסרם על העזתם, ובפרט שמשה עצמו נתחייב מיתה לפרעה כשהרג את המצרי ופרעה לא עשה עמו דבר. ולכאור'

ולפי"ז כל הנ"ל יוצא, שבשביל התחלת הנס, כדי שמשא ואהרן יצליחו להיכנס לפרעה ולהראות לו את הנסים, על זה היה מספיק רק אמונה כדכתיב וַיֵּאֱמָן הָעָם, הֲיִינוּ רַק אֲמוֹנָה, וכמו שנתבאר לעיל. אבל כדי שכלל ישראל יזכו לצאת לגמרי מתחת סבלות מצרים, לזה היה נצרך גם חלק הבטחון בהקב"ה, וזה קרה רק אחרי העשר מכות והקרבת קרבן פסח.

וזהו מה שביאר הספורנו על הפסוק 'ליל שימורים' שהיה משמר ומצפה לגאולת ישראל, שמשמע מזה שרק אז הגיעו למדריגה שזכו להיגאל, כי מדובר שם על מדריגת מידת בטחון בהקב"ה, ואכן לזה המדריגה הגיעו רק בעת צאתם מארץ מצרים אחרי כל המכות.

« ההבדל שבין אמונה לבטחון!!! »

הרא"ש בספרו **ארחות חיים** (יום א' אות כ"ו), העמיד את עבודת האדם ע"פ יסודות האמונה והבטחון בהש"ת ובהשגחתו הפרטית שלמדנו ביציאת מצרים ומתן תורה, וז"ל: "לבטוח בה' בכל לבבך ולהאמין בהשגחתו הפרטית". מבואר, כי עיקר עבודת האדם הנלמדת מיציאת מצרים היא בב' דרכים, הדרך האחת היא הבטחון, והשנייה היא האמונה.

וביאור ההבדל שבין אמונה ובטחון בא דבר **רבינו בחיי** (בכד הקמח בערך בטחון) שכתב, כי הבטחון הוא פרי האמונה. ובספר **חובות הלבבות** (בפתיחה לשער הבטחון) מוסיף ע"ז וכותב, כי ענין הבטחון הוא, שיש על האדם להיות סמוך על ה' ולבטוח בו כי לעולם יארע עמו רק טוב.

אולם לפי דברי הספורנו שהעתיק הגר"א, וכפי שנתבאר כאן, אפ"ל, שהחילוק בין אמונה לבטחון היא, שבטחון הינה דרגה שהאדם כ"כ לבו סמוך ובטוח על הש"ת, עד שהוא מרגיש כאילו שהישועה כבר הגיע. וזהו היתה עומק המצוה בעת אכילת הקרבן פסח, שיראו בעצמם כאילו הם כבר נגאלו ממצרים, בעת שבאמת עדיין שהו עמוק בתוך הצרה בבית הכלא המצרי.

« גודל כח הבטחון - לצאת מכל המיצרים!!! »

והנה, כאשר אנו עוסקים ביסוד גדול וכאשר אנו רואים ולומדים שרק בזכות האמונה והבטחון נגאלו אבותינו ממצרים, וזה מהוה עיקר גדול בעבודת האדם עלי אדמות, נשאלת השאלה, האמנם כח הזה תקף אצל כל יהודי ויהודי באשר הוא, כלומר, האם ניתן לומר שכל יהודי ויהודי באיזה מצב רוחני שהוא רק עומד, יש לו הזכות הזה, שאם הוא יבטח בה' הוא יישמר מכל צער ונזק ויזכה לישועה, הלא מן הדין הרי הוא חייב לשלם על עוונותיו, ואיך יזכה להגנה גדולה כזו רק מחמת הבטחתו בה'.

ובעצם השאלה נשאלת גם על מצב אבותינו במצרים עצמם. האיך זכו להיגאל רק ע"י זה שרכשו לעצמם זכותים אלו של אמונה ובטחון, למרות שעדיין היו במצב שהמלאכים טענו שהם עובדי עבודה זרה, וכמו שמבואר בחז"ל.

אולם התשובה היא, שאכן כך היא, וחקוקה היא בדברי המדרש באופן שאינו משתמע לשני פנים, וכך הם דברי חז"ל (ילקוט שמעוני תהלים לד, ט): "רַבִּים מְכַאֲבִים לְרַשֵׁעַ וְהַבּוֹטָח בֵּה' חֶסֶד יְסוּבְבֵנוּ, אֲפִילוּ רָשַׁע וּבוֹטַח בֵּה' חֶסֶד יְסוּבְבֵנוּ". דהיינו, שהבוטח בה', על אף שהינו רשע שמגיע לו עונשים ויסורים, מ"מ מכיון שבוטח בה' חסד יסובבנו.

וגדולי הדורות למדו מדה זו וכיוונו את תלמידיהם על דרך זו, וכמו שאנו מוצאים לדוגמה שמרן הגר"י **סלנטר** זצ"ל כותב לבנו ר' **אריה** זצ"ל בשם רבו **רבי זונדל מסלנט** זצ"ל, בזה"ל: "על הכל תשליך יתבך על ה', ואל תקמוץ ואל תדאג כלל, שזוהי סגולת הבטחון שהקב"ה עושה רצונו של אדם הבוטח בו בלב שלם, ומספיק לו כל צרכיו בכל מקום ובכל עת, ואפילו אינו צדיק כמ"ש הבוטח בה' חסד יסובבנו, והרבה שלוחים למקום, בטוח אני כי כל משאלה שאדם ישים בטחונו בה' שישגי אותה, תגיע לידו", עכ"ל.

וממשיך המשגיח **רבי ירוחם זצ"ל** וכותב בזה"ל: "והנני מוסיף בזה, כי כל הנהגת הש"ת עם עם סגולתו הם עד"ז, וכל זכויותינו ותקותינו הם ג"כ דוקא עד"ז, מתחילה אמונה ובטחון. הנה כאשר אנו רואים ומתבוננים כי קודם הגאולה נצטוונו במצות קרבן פסח, וכל מצוה היא דוקא מדרך הבטחון, וכל הנהגת קרבן פסח הקרבתו ואכילתו הם ג"כ עד"ז, להורות אמונה והבטחון, כאילו כבר נעשו בני חורין, וזהו וְכָכָה תֵּאֱכָלוּ אֹתוֹ מִתְּנִיכֶם חֲגָרִים נִעְלִיכֶם בְּרַגְלֵיכֶם וּמִקְלָכֶם בְּיָדְכֶם (שמות יב, יא)".

"ומה נעמו דברי הספורנו ע"ז, וז"ל: 'מִתְּנִיכֶם חֲגָרִים - מזומנים לדרך כענין וְיִשְׁנֶס מִתְּנִיּוֹ (מלכים א' ח, מז), להורות על בטחון בלתי מסופק באל יתברך בהיותם מכינים עצמם לדרך בעודם בבית כלא, עכ"ל הספורנו', עכ"ל רבי ירוחם זצ"ל.

הרי למדנו מדבריו דלא הספיקה לישראל מדריגת אמונתם בלבד כדי להיגאל, ולא זכו להיגאל אלא לאחר שהגיעו למדריגת הבטחון בה', ולזה הקדימו מצות קרבן פסח דלולי מצוה זו לא היו ראויים לגאולה, כי הוצרכו תחילה להשריש בלבם הבטחון בה' ע"י מצוה זו שכולה מדרך הבטחון, כי זבחו את אלהי מצרים לעיניהם, אע"פ שהיה חשש שמא יסלסלו, כדכתיב הֲנִי נִזְבַּח אֶת תּוֹעֵבַת מִצְרַיִם לְעֵינֵיהֶם וְלֹא יִסְקָלְנוּ (שמות ח, כב)".

וכ"כ **הרבינו בחיי** (שם) בזה"ל: "וְרֵאִיתִי אֶת הַדָּם וּפְסַחְתִּי עֲלֵיכֶם (שמות יב, יג), אין הדם מונע הנגף ולא מניעתו מביא הנגף, אבל למדך הכתוב כי מי שהאמין בהקב"ה אמונה שלמה ותלה בו בטחונו, ולא חשש לאימת פרעה וגזרתו, וזבח בפרהסיא תועבת מצרים, ונתן מדם הפסח על המזוזות ועל המשקוף, הרי זה צדיק ובטח בהקב"ה, ראוי שיגין עליו מן הנגף והמשחית", עכ"ל.

« מה גרם שדור יציאת מצרים לא יכנסו לארץ ישראל?! »

אותו דבר אנחנו מוצאים בענין ביאור יסוד העשר מכות במצרים. דהנה הרמב"ן מבאר בסוף הפרשה, שהעשר מכות היו הוראה וחיוק האמונה בהקב"ה, וכמו שכל בזה"ל: "כי המופת הנפלא מורא שיש לעולם אלוה מחדשו, ויודע ומשגיח ויכול וכו', ולכן יאמר הכתוב במופתים (ב-מכת ערוה) לְמַעַן תֵּדַע כִּי אֲנִי ה' בְּקִרְבְּ הָאָרֶץ (שמות ח, יח), להורות על ההשגחה, כי לא עזב אותה למקרים כדעתם (פ' דעתם של הכופרים). ואמר (ב-מכת ברד) לְמַעַן תֵּדַע כִּי לֹה' הָאָרֶץ (שמות ט, ט), להורות על החידוש, כי הם שלו שבראם מאין. ואמר (ב-מכת דבר) בְּעֵבֹר תֵּדַע כִּי אֵין כְּמֹנֵי בְּכָל הָאָרֶץ (שמות ט, יד), להורות על היכולת, שהוא שליט בכל אין מעכב בידו, כי בכל זה היו המצריים מכהישים או מסתפקים. אם כן האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כולה, עכ"ל".

אמנם מצאנו הוספה ע"ז בדברי הגר"א. שכתב הג"ר **אברהם בן הגר"א זצ"ל** (סידור הגר"א אבני אליהו) בברכת על הצדיקים, וז"ל: "בא"י משען ומבטח לצדיקים - גם שהוא מבטח לצדיקים הבוטחים ונותן שאלתם לאחר זמן, קודם יבוא שאלתם הוא משען להם שלא יאבדו בטחונם בו יתברך. כמו שמצינו במצרים קודם צאתם הראם נפלאות שישענו בו ויצאו בריש גלי, לְקַתֵּךְ אַחֲרֵי בְּמִדְבַר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה (ירמיהו ב, ב), עכ"ל".

הרי מבואר דענין המכות לא היה רק לחיוק האמונה, אלא כדי לחזק לבם של ישראל שיבטחו בה' וישענו עליו, כדי שיהיו ראויים לגאולה.

והרי זה כענין המבואר לעיל דע"י מדריגת הבטחון זכו להיגאל ממצרים. אמנם בדברי הגר"א מתבאר עוד דבר נפלא, דכ"כ היה נצרך שישמו בני ישראל בטחונם בה' כדי להיגאל ממצרים, ששידד הקב"ה כל מערכות הטבע והמזלות ועשה מהפיכה גדולה בכל הבריאה, בשביל ענין זה שישענו ישראל על אביהם שבשמים ויצאו בריש גלי, דלולי זה לא היו נגאלים משם לעולם, כי בלא הבטחון לא היו זוכים לגאולה, ועשה הקב"ה כל מה שעשה לסעדם ולתומכם ולחזק את ליבם, לבטוח על אביהם שבשמים שיוציאם מאפלה לאור גדול.